

Module 13: docentenhandleiding

Experimenteel lesprogramma nieuwe economie

slo

nationaal
expertisecentrum
leerplan-
ontwikkeling

Verantwoording

2010© Stichting leerplanontwikkeling (SLO), Enschede

Het auteursrecht op de modules voor Economie berust bij SLO.

Voor deze module geldt een Creative Commons Naamsvermelding-Niet-Commercieel-Gelijk delen 3.0 Nederland licentie (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/3.0/nl/>) Aangepaste versies van deze modules mogen alleen verspreid worden indien het colofon vermeld wordt dat het een aangepaste versie betreft, onder vermelding van de naam van de auteur van de wijzingen. Gebruiker mag geen wijziging aanbrengen in de auteursrechtvermelding.

SLO en door SLO ingehuurde auteurs hebben bij de ontwikkeling van de modules gebruik gemaakt van materiaal van derden. Bij het verkrijgen van toestemming, het achterhalen en voldoen van de rechten op teksten, illustraties, enz. is de grootst mogelijke zorgvuldigheid betracht. Mochten er desondanks personen of instanties zijn die rechten menen te kunnen doen gelden op tekstgedeeltes, illustraties, enz. van een module, dan worden zij verzocht zich in verbinding te stellen met SLO.

De modules zijn met zorg samengesteld en getest. SLO aanvaardt geen enkele aansprakelijkheid voor onjuistheden en/of onvolledigheden in de module. Ook aanvaardt SLO geen enkele aansprakelijkheid voor enige schade, voortkomend uit (het gebruik van) deze module.

Informatie

SLO, VO tweede fase
Postbus 2041, 7500 CA Enschede
Telefoon (053) 4840 421
Internet: www.economie.slo.nl

Geachte gebruiker

U heeft zojuist een bestand geopend met experimenteel lesmateriaal dat is gebruikt in de pilot voor het nieuwe economieprogramma. Dit lesmateriaal kunt u naast uw lesmethode gebruiken om opgaven (of series van opgaven) in te zetten of bijvoorbeeld als toetsmateriaal te gebruiken. Dit materiaal is "in ontwikkeling", dat wil zeggen dat hier aan wordt gewerkt zodat we onze leerlingen beter kunnen bedienen en/of de mogelijkheden van ons programma optimaler kunnen benutten. Wij stellen het dan ook zeer op prijs indien u uw ervaringen met ons zou willen delen. Verbeteringen, aanvullingen, onvolkomenheden, noem maar op. U doet ons en uw collega's in het land hier een groot plezier mee. Vanzelfsprekend stellen wij het ook zeer op prijs indien u ons uw ideeën, toetsen, PTA's, experimenten etc. laat zien.

Op de website <http://economie.slo.nl> treft u meer informatie

Inhoud

Voor de docent

Docentenhandleiding Module 13

Algemeen

- Een module over welvaart kan niet om de vraag heen wat onder welvaart wordt verstaan. Omdat hierover in het nabije verleden een heftige discussie is losgebarsten, wordt in deze module geprobeerd verschillende kanten van het begrip welvaart te belichten. Aan de orde komen het bbp, Pareto-optimaliteit, consumenten- en producentensurplus, de HDI en de ISEW, welvaart als de mate waarin behoeften worden bevredigd met schaarse middelen en zelfs geluk.
- Opdrachten zijn soms geheel, soms op onderdelen van een * voorzien. Zij lenen zich goed voor beantwoording in groepjes.
- De grafieken, ook in het antwoordmodel, worden voor de duidelijkheid in kleur geleverd. Een deel van die duidelijkheid gaat uiteraard verloren wanneer de module in zwart wordt geprint.
- Deze module is onder een stevige tijdsdruk tot stand gekomen. Mogelijke onvolkomenheden in de lay-out zijn daaraan te wijten.
- Met vragen of opmerkingen over deze module kunt u naar het volgende e-mailadres: bos.d@hetnet.nl

1

- In de analyse aan het einde van par. 1.1 is nogal uitvoerig ingegaan op het begrip welvaart. De reden hiervoor is dat, naar onze mening, de discussie die tussen hoogleraren wordt gevoerd voor leerlingen verwarrend is. Zij hebben behoefte aan een werkbare omschrijving van "welvaart". De gekozen omschrijving, waarbij de schaarse middelen het criterium vormen, komt overeen met het gangbare en ruime welvaartsbegrip. Omdat de inhoud van welvaart bij deze betekenis voor ieder subject kan verschillen, kan bij een deel van de vragen niet worden vastgesteld of een antwoord goed of fout is.
Dit leidt bij veel van die vragen tot discussie en voor een docent is dat niet altijd de gemakkelijkste weg. Het doet echter wel recht aan de werkelijkheid waarin welvaart ook niet voor iedereen hetzelfde is. Het probleem met dit welvaartsbegrip blijft echter dat welvaart op deze manier niet te meten is en de vraag blijft dan op welke wijze allerlei economische beslissingen, die als doel hebben de welvaart te bevorderen, verdedigd moeten worden.
Om deze beslissingen te onderbouwen wordt veelvuldig gebruik gemaakt van het consumenten- en producentensurplus, waarbij aan de hand van onderzoek vraag- en aanbodfuncties worden opgesteld, die het mogelijk maken de effecten van maatregelen te kwantificeren. Hierbij wordt er in feite van uitgegaan dat welvaart ontstaat door ruilwinst en dat in geval van een Pareto-verbetering er dus sprake is van een gestegen welvaart. Van deze benadering wordt in de paragrafen 2 en 3 gebruik gemaakt.
- Om een zo goed mogelijke greep te krijgen op de verschillende begrippen en maatstaven zijn in de opdrachten veel vergelijkbare situaties naast elkaar gezet. Dit leidt soms tot meer van het zelfde.
Enige selectie lijkt hier mogelijk.

2

- Bij een aantal opdrachten in par. 2 wordt naar een bepaalde site verwezen. Op een aantal scholen blijken nog onvoldoende mogelijkheden te zijn om internet direct te gebruiken. Toch willen we de leerlingen deze opdrachten niet onthouden.
- De opdrachten 2.1 t/m 2.4 introduceren verschillende vormen van kostprijsverhogende belastingen en gaan in algemene zin op het effect op de welvaart in.
- In de opdrachten 2.5 t/m 2.10 wordt stilgestaan bij het verband tussen elasticiteit van vraag en aanbod en de mate van afwenteling van een heffing. De mate van afwenteling is weer van invloed, bijvoorbeeld op het consumentensurplus en daarmee op de welvaart als som van de surplussen.
- De opdrachten 2.11 t/m 2.15 introduceren een aantal actuele vormen van subsidie met hun verschillende argumenten en effecten.
- In 2.16 t/m 2.18 worden de effecten van subsidies verder grafisch en rekenkundig toegelicht.

3

- In deze paragraaf wordt in de opdrachten 3.1 t/m 3.4 nog kort ingegaan op de effecten van minimum- en maxumprijzen op het CS en PS. Omdat de aanpak niet wezenlijk verschilt van die in §2 wordt hier volstaan met enkele opdrachten.

4

- Op veel van de markten die in de paragrafen 2 en 3 zijn behandeld is van volledige mededinging geen sprake. Ter wille van de eenvoud van de grafische voorstelling is hier wel steeds vanuit gegaan. Om duidelijk te maken dat de analyse op een markt waarop een aanbieder de prijs vaststelt inhoudelijk niet anders is, is opdracht 4.1 opgenomen. De effecten op CS en PS zijn op dezelfde manier te onderzoeken als in de vorige opdrachten. Alleen de grafieken worden wat minder toegankelijk.